

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ НОМІНАЦІЇ ЛЮДИНИ

Білик О. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник - канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Для кожної мови характерними є свої особливості позитивної номінації людини. Ментальна лексика є однією з найяскравіших частин словника. Саме ця лексика робить конкретну мову неповторною, індивідуальною, не схожою на інші, культуру народу – самобутньою, мовну картину світу – унікальною.

Розвиток мови відображає процеси її пристосування у зв'язку з соціально-економічними та політичними змінами у житті суспільства. Різноманітність і складність не тільки матеріального світу, а також специфіка культури визначає особливості словникового складу та його розвиток [1, 32]. Однією з основних функцій мови, поряд з комунікативною, є пізнавально-відображальна, завдяки якій людина за допомогою мови формує й організовує свої знання про навколишній світ і про себе саму. Таким чином, мова для людини є засобом пізнання світу і накопичення людського досвіду. Можна сказати, що у мові відображається історія, культура народу, який нею говорить [2, 117].

Мова також відображає ставлення суспільства щодо чоловіків і жінок. З огляду на патріархальність суспільства цілком закономірним наслідком є репрезентація в мові орієнтованого на чоловіка погляду на світ, що живить несправедливу статеву дискримінацію, а це веде до викривлення ролі жінки в суспільстві. Характеристика представників чоловічої і жіночої статі у мові не є однаковою. Найменша диференціація спостерігається при описі соціального і майнового становища, національної приналежності, світогляду, фізичного і емоційного стану, найбільша – при описі зовнішності і поведінки.

Окрім прикметників позитивну оцінку людини також можуть виражати іменники. Такі іменники, що позначають особу, на відміну від імен та власних назв, мають не лише денотативне, а й певне сигніфікативне значення [3, 196]. Іменники, які використовуються для позитивного позначення людини, можна поділити на декілька категорій:

1) які характеризують фізичний стан людини (вроду, здоров'я): *beauty, fop, strongman, dock*;

2) які виражають риси характеру (доброту, надійність) чи поведінку: *gentleman, goody*;

3) які виражають здібності чи вміння до чогось: *wit, expert, ace, professional*.

Серед номінацій людини є стилістично-нейтральні лексичні одиниці: *man- woman, boy – girl*, а також номінації різного конотативного забарвлення, позитивно-нейтрального: *youth* 'молодий чоловік, юнак', *lad* 'юнак, парубок', *fellow* - приятель, товариш, *lass* - дівчина, кохана жінка, *mate* – товариш.

Отже, ядром номінації людини як такої у концептуальних полях жінка та чоловік є нейтральні концепти, що наголошують насамперед на статеву приналежність: *woman (girl)* та *man (boy)*. Другий рівень складають концепти з позитивною конотацією, що підкреслюють певні риси, переваги чи достоїнства.

Позитивно оцінюються такі "жіночі" ознаки, як зовнішність (*belle* - красуня, *flapper* - модна, елегантна молода жінка), вік (*baby* - гарненька дівчина, молодиця, піднесено *maid* - молода незаміжня дівчина, дівиця; *nymphet* розм. маленька дівчинка, дівчина-підліток). Так, більшість з іменників з позитивним значенням, що характеризують жінку, вказують на зовнішність:

...the mimicking of Marlin Monroe's blonde bombshell's image.

She's really beauty.

He wants to find not a simple girl, but a real belle.

Tessa has never been a flapper.

Головною семантичною ознакою, за якою формується негативна оцінка, є поведінка (*hoeyden*- криклива дівиця, *quean* безсоромна, нахабна, невихована дівчина, *slut* - неохайна дівчина, *termagant*- груба, сварлива жінка), балакучість (*chatter-box*).

Більшість іменників, що використовуються для позитивного позначення чоловіка пов'язані з його розумовими здібностями:

He was a courtly wit, I must say.

You can find out how others see you: egghead or airhead.

Ask him, he's expert in the things like this.

But Johnny didn't seem to mind it, and was whiz in math.

He is a clever head, everything'll be OK.

Або успіхами чи досягненнями у чомусь:

How do I look to you, champ?

Також для чоловіків характерна акцентуація на фізичній силі та статури:

«Like a dock,» she said unceremoniously.

Our son is real athlete, I am proud of him.

При позначенні негативних характеристик чоловіка зовнішності придається менше значення, головна увага концентрується на поведінці чи рисах характеру: *churl-грубиян, fathead- дурень, jackanapes – нахаба.*

1. Ніколенко А. Г. Соціальні аспекти мовлення. – Вінниця: Нова Книга, 2005.- 265с.
2. Симонян А. А. Оценочность с точки зрения коммуникативных стратегий// Вестник МГУ.Серия 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация.- 2009.-№1.- С. 114-123.
3. Сарбаш О. С. Лексикографічна репрезентація номінативно-емотивної лексики// Вісник Харківського національного Університету ім. В.Н.Каразіна.- 2006.- №726.- С.196-200.

Білик, О.В. Гендерні особливості номінації людини [Текст] / О.В. Білик; наук. кер. С.В. Баранова // Перекладацькі інновації : матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Суми, 25-27 листопада 2010 р. / Ред. кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова та ін. — Суми : СумДУ, 2010. — С. 37-39.